

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/87/2021
Identifikačné číslo spisu:	4419200572
Dátum vydania rozhodnutia:	22.02.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:4419200572.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej, a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobcov 1/ L. F., bývajúcej vo Q. O., H. T. XXX/X, 2/ X. F., bývajúcej vo Q. O., H. T. XXX/X, 3/ T.Q. I., bývajúceho vo Q.O. O., H. T. XXX/X, zastúpených Mgr. Ľudovítom Paulovičom, advokátom, so sídlom v Lučenci, M. Rázusa 19, proti žalovaným 1/ Y. X., bývajúcemu v O., M. XXXX/XX, 2/ Kooperative poisťovni, a.s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, IČO: 00 585 441, zastúpenej JUDr. Félixom Neupauerom, advokátom, so sídlom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 8/A, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 5C 5/2019, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 28. júla 2020, sp. zn. 6Co 51/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 21. novembra 2019 č. k. 5C/5/2019-138 uložil žalovaným povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni 1/ nemajetkovú ujmu v sume 20.000,- eur (výrok I.), žalobkyni 2/ nemajetkovú ujmu v sume 8.500,- eur (výrok II.) a žalobcovi 3/ nemajetkovú ujmu v sume 8.500,- eur (výrok III.), do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku žalobu zamietol (výrok IV.). Žalobcom priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovaným v plnom rozsahu (výrok V.). Rozhodol tak v zmysle ustanovenia § 11, 13, § 420 ods. 1, 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) v znení neskorších zmien a doplnení a § 1 ods. 1, § 4 ods. 1 a 4 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZoPZP“). Pasívna legitímácia žalovaného 1/ bola založená tým, že ako vodič dopravného prostriedku zasiahol do osobnostných práv žalobcov - práva na súkromný a rodinný život usmrtením im blízkej osoby, pričom išlo o zodpovednosť objektívnu bez ohľadu na zavinenie (§ 420 OZ). Pasívna legitímácia žalovanej 2/ vyplýva z ustanovenia § 15 ods. 1 ZoPZP ako poisťovateľa motorového vozidla, ktorým došlo k usmrteniu žalobcom blízkej osoby. V tejto súvislosti poukázal súd prvej inštancie na rozhodnutie

Ústavného súdu SR sp.zn. III. ÚS 666/2016, ktoré sa zaoberalo výkladom pojmu škoda v zmysle ZoPZP, ako aj ďalšie rozhodnutia ústavného súdu. Pri posúdení výšky nemajetkovej ujmy zo strany žalobcov vzal do úvahy skutočnosť, že žalobcovia stratili blízkeho človeka t.j. manžela, otca a nevlastného otca, ktorý sa o žalobcu 3/ staral od malička, čím došlo k narušeniu ich pokojného, šťastného rodinného života nenávratným spôsobom, pričom najviac traumatizovanou v súvislosti s touto stratou bola žalobkyňa 1/. Vychádzal pritom z okolností, za akých k protiprávnemu konaniu žalovaného 1/ došlo, zo závažnosti vzniknutej nemajetkovej ujmy a rozhodovacej praxe súdov, vo vzťahu k žalobcom 2/ a 3/ vzal do úvahy ich vek a možnosť vyrovnania sa so stratou otca v budúcnosti. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol s poukazom na článok 4 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej 2/ rozsudkom z 28. júla 2020, sp. zn. 6Co/51/2020 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch I., II., III. a V., ako vecne správny (§ 387 ods. 1, 2 CSP). Žalobcom priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (§ 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP). Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že je daná pasívna legitímácia žalovanej 2/ v konaní s poukazom na rozsudok ESD C-22/12 vo veci Haasová a európsku smernicu 2009/103, v zmysle ktorých je pojem škody potrebné vykladať extenzívne, eurokonformným výkladom, t.j. že zahŕňa aj náhradu nemajetkovej ujmy z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv pozostalých, spočívajúci v zásahu do práva na súkromný a rodinný život spôsobený usmrtením blízkej osoby pri prevádzke dopravných prostriedkov. Z tohto dôvodu v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 ZoPZP platí, že náhrada škody z titulu nemajetkovej ujmy spadá do rozsahu krytia povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku a žalovaná 2/ je tak ako poisťiteľ pasívne vecne legitimovaný subjektom podľa § 15 ods.1 veta prvá ZoPZP. K námietke nepriameho účinku smerníc uviedol, že táto ich charakteristika nič nemení na potrebe uplatňovania princípu prednosti práva ES pred národným poriadkom za každých okolností (rozsudok ESD z 9. júna 2011 vo veci C-409/2009). Odvolací súd zdôvodnil odklon od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu prezentovanej rozhodnutím z 31. marca 2016 sp.zn. 3Cdo 301/2012 poukazom na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 17. augusta 2016 sp.zn. I. ÚS 474/2016, ako aj ďalšie viaceré nadväzujúce rozhodnutia najvyššieho súdu prezentujúce odlišný právny záver. Napokon aj na judikát R 61/2018 najvyššieho súdu, ktorého právna veta znie : „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla.“ Týmto postupom najvyššieho súdu bolo dosiahnuté názorové zjednotenie dovolacích senátov v predmetnej problematike a preto je rozhodnutie súdu prvej inštancie v otázke vecnej legitímácie poisťovne, ako aj eurokonformného výkladu pojmu škoda, založené na správnom právnom posúdení a je v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. K námietke nedostatku príčinnej súvislosti poukázal na závery rozhodnutí najvyššieho súdu sp.zn. 1Cdo 77/2009, 5Cdo 265/2009, 4Cdo 168/2009 a 2Cdo 194/2011, v zmysle ktorých je rozhodovacia prax jednotná v právnom názore, že súčasťou práva na ochranu súkromia chráneného ustanovením § 11 OZ je aj rodinný život spočívajúci v udržiavaní a rozvíjaní vzájomných citových, morálnych a sociálnych väzieb medzi najbližšími osobami. Konanie, ktoré spôsobilo násilné pretrhnutie týchto väzieb stratou člena rodiny, je konaním nesúcim znaky neoprávneného zásahu do chránených osobnostných práv pozostalých členov rodiny. Podľa názoru odvolacieho súdu v konaní bolo nesporne preukázané, že v danej právnej veci na strane žalobcov boli podmienky vzniku nároku na nemajetkovú ujmu vrátane príčinnej súvislosti medzi neoprávneným zásahom žalovaného 1/ a nemajetkovou ujmou na osobnostných právach žalobcov zakladajúcou právo na jej náhradu v peniazoch, keď primerané morálne zadostučinenie podľa § 13 ods. 1 OZ nebolo postačujúce. Odkaz žalovanej 2/ na rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 2Cdo 73/2006 nepovažoval odvolací súd za relevantný, nakoľko predmetné rozhodnutie sa týkalo výlučne náhrady majetkovej škody, nie nemajetkovej ujmy z titulu ochrany osobnosti podľa § 11 a § 13 OZ. Pokiaľ ide o výšku priznanej nemajetkovej ujmy, odvolací súd považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za správne.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 2/ (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnila poukazom na § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Uviedla, že rozsudok odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci v otázke existencie priamej príčinnej súvislosti žalovaných nárokov s poistnou udalosťou v zmysle právnych záverov ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu prezentovaných predovšetkým rozhodnutím R 61/2008 (a tiež ďalšími sp.zn. 1Cdo 129/2008, 5Cdo 126/2009, 6Cdo 89/2011, 6MCdo 7/2013). Najvyšší súd v cit. rozhodnutiach zaujal právny názor, že príčinná súvislosť medzi škodou a skutočnosťou, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu, musí byť priama, bezprostredná a neprerušená, nestačí, ak je iba sprostredkovaná. Poukázala najmä na rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 61/2008, ktorého právna veta znie : „Príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia žalobcov a protiprávnym konaním žalovaného nie je daná, ak poškodenie zdravia spočíva v udalosti, ktorá je už sama následkom protiprávneho konania žalovaného. O takýto prípad ide aj vtedy, ak poškodenie zdravia žalobcov bolo výsledkom ich reakcie na smrteľný úraz ich syna.“ Dovolateľka bola toho názoru, že pokiaľ nemajetková ujma pozostalých je na základe extenzívneho výkladu zahrnutá pod škodu na zdraví, potom k jej priznaniu možno pristúpiť len vtedy, ak je v priamej príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou - dopravnou nehodou. V danom prípade však dochádza k zásahu do osobnostných práv pozostalých len sprostredkované v dôsledku reakcie na následky dopravnej nehody (poistnej udalosti). Z tohto dôvodu je žalovaná 2/ priamo zo zákona o PZP (§ 5 ods.1 písm. h/ ZoPZP) de facto aj de iure oslobodená od povinnosti plniť za poisteného škodu (nemajetkovú ujmu) pre absenciu priamej príčinnej súvislosti s poistnou udalosťou. Na podporu svojich záverov poukázala na rozsudok ESD zo dňa 10. decembra 2015 vo veci C-350/14 Lazar, v ktorom označuje ESD ujmu pozostalých ako „nepriame následky dopravnej nehody“, škodu predstavuje ujma na zdraví s následkom smrti dcéry pána Lazara. Ujmu, ktorú utrpeli jej rodinní príslušníci, treba ako takú považovať za nepriame následky nehody. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu voči žalovanej 2/ zamietne.

4. Žalobcovia vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že rozhodnutie odvolacieho súdu považujú za správne a spravodlivé. Podľa ich názoru sa dovolací súd neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a preto nie je daný dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 1 písm. a/ CSP. Navrhli, aby dovolací súd dovolanie odmietol a priznal im nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka,

Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

10. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

11.1. V prípade nekonkretizovania podstaty odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (2Cdo/203/2016, 3Cdo/28/2017, 4Cdo/14/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017, 8Cdo/50/2017 a 8Cdo/141/2017). V neposlednom rade otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia (3Cdo/214/2018). Sama polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

12. Žalovaná 2/ namieta nesprávne právne posúdenie sporu odvolacím súdom v otázke existencie priamej príčinnej súvislosti medzi škodou (nemajetkovou ujmu žalobcov na ich osobnostných právach) a škodovou udalosťou (dopravnou nehodou spôsobenou žalovaným 1/ s následkom úmrtia blízkej osoby žalobcov - poistnou udalosťou); tvrdiac, že v prejednávanej veci je nárok žalobcov vylúčený ustanovením § 5 ods.1 písm. h/ ZoPZP. Na preukázanie opodstatnenosti dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP poukázala najmä na právne závery rozhodnutia najvyššieho súdu R 61/2008, a tiež na ďalšie súvisiace rozhodnutia najvyššieho súdu (sp.zn. 1Cdo 129/2008, 5Cdo 126/2009, 6Cdo 89/2011, 6MCdo 7/2013).

13. Dovolací súd má zato, že žalovaná 2/ zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku, pri riešení ktorej - podľa názoru žalovanej 2/ - sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

14. Dovolateľka tvrdí, že medzi dopravnou nehodou s následkom smrti blízkej osoby a zásahom do osobnostných práv pozostalých nemôže zásadne nikdy byť príčinná súvislosť, pretože nejde o priamy, ale sprostredkovaný dôsledok škodovej udalosti. Uvedenou „novou“ právnou argumentáciou sa dovolateľka napriek už jednoznačne formulovaným a ustáleným právnym záverom najvyššieho súdu o krytí nárokov pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu nemajetkovej ujmy povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu a existencii pasívnej legítimácie poisťovní v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy pred všeobecnými súdmi (viď R 61/2018, ako aj ďalšie 2 Cdo 41/2018, 2

Cdo 52/2018, 2 Cdo 131/2018, 3 Cdo 24/2018, 3 Cdo 174/2019, 4 Cdo 91/2018, 4 Cdo 87/2020, 6 Cdo 143/2017, 6 Cdo 219/2017, 6 Cdo 226/2017, 8 Cdo 6/2018) opätovne snaží spochybníť tieto judikované závery, hoci už podala dovolania vo viacerých skutkovo a právne obdobných sporoch a mala možnosť oboznámiť sa s tým, že dovolací súd je jednotný v otázke výkladu pojmu škody a jej dôsledkov do osobnostných práv pozostalých členov rodiny, ktoré nastolila aj v tomto prípade.

15. Záver súdu o (ne)existencii príčinnej súvislosti nie je založený na aplikácii právnych noriem na zistený skutkový stav; spočíva na vyhodnotení skutkových podkladov, ku ktorým dospel súd v rámci dokazovania. Výsledkom tejto činnosti súdu nie sú závery právne, ale skutkové závery. Právnou otázkou tu je iba vymedzenie tých právnych skutočností, medzi ktorými treba zisťovať vzťah príčinnej súvislosti. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach (R 28/2008, 5 Cdo 126/2009, 3 Cdo 130/2010). Dovolací súd sa preto zaoberal otázkou príčinnej súvislosti v prejednávanej veci pre účely dovolacieho konania práve v týchto intenciách; t.j. z pohľadu právnej relevantnosti existujúcich skutočností (pzn. dovolateľkou nepopieraných) príčina - následok, medzi ktorými podľa názoru žalovanej 2/ niet príčinnej súvislosti za žiadnych okolností.

16. S dovolacou argumentáciou žalovanej 2/ je možné stotožniť sa len v rovine všeobecnej právnej teórie, v zmysle ktorej v konaní o náhradu škody spôsobenej prevádzkou dopravného prostriedku súd skúma existenciu všetkých predpokladov vzniku práva poškodeného na náhradu škody voči škodcovi, ktorému sa ustanovuje povinnosť škodu nahradiť, a tými sú v zmysle § 427 OZ : škodná udalosť vyplývajúca z osobitnej povahy prevádzky dopravného prostriedku, škoda a príčinná súvislosť medzi škodnou udalosťou a škodou (tzv. kauzálny nexus). Pokiaľ niektorý z týchto predpokladov nebude v konaní zistený a preukázaný, nemôže byť žalobca v spore úspešný, ako to správne uvádza aj dovolateľka. Pri posudzovaní existencie príčinnej súvislosti súd vychádza z toho, že protiprávna udalosť musí byť jednou z hlavných príčin vzniku škody, nemôže byť vedľajšou príčinou. Nestačí pritom iba pravdepodobnosť príčinnej súvislosti, ale vždy sa vyžaduje dôkaz o jej existencii (R 28/1980). K záveru o existencii príčinnej súvislosti súd dospieva na základe logického posúdenia a zhodnotenia všetkých okolností a povahy konkrétneho prípadu. Dôkazné bremeno vo vzťahu k príčinnej súvislosti pritom zaťažuje vždy poškodeného.

17. Otázkou vzniku zodpovednostného vzťahu následkom úmrtia blízkej osoby pri dopravnej nehode, zásahom do osobnostných práv pozostalých a z toho vyplývajúcimi nárokmi poškodených sa dovolací súd už v minulosti zaoberal, ako správne uviedol v napadnutom rozhodnutí aj odvolací súd, a to konkrétne v rozhodnutí zo 17. februára 2011 sp.zn. 5Cdo 265/2009, v ktorom vyslovil právny záver, že zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti. V odôvodnení uviedol, že ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni naplno napĺňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru osobnosti, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) ujma. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločenstva (vzťahu) s blízkou osobou.

18. Zo záverov tohto rozhodnutia vychádzalo aj ďalšie rozhodnutie dovolacieho súdu z 26. septembra 2013 sp.zn. 3Cdo 228/2012, publikované aj ako judikát R 128/2014. V odôvodnení tohto rozhodnutia dovolací súd uviedol, že zákon nedefinuje pojem zásah ani nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté osobnostné práva. Je ním však bezpochyby tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie, ktoré má v zákone uvedené znaky. Týmito znakmi sú predovšetkým neoprávnenosť zásahu a jeho objektívna spôsobilosť negatívne dopadnúť na chránené osobnostné práva fyzickej osoby. Medzi neoprávneným zásahom a poškodením (ohrozením) niektorého z osobnostných

práv musí byť vzťah príčinnej súvislosti. Ak určité konanie vykazuje zákonné znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadost'učinenie (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Na inom mieste „Účastníkom, ktorý je v rámci tohto právneho vzťahu nositeľom uvedeného oprávnenia (subjektom ochrany), je fyzická osoba, do osobnostných práv ktorej bolo zasiahnuté. Účastníkom, ktorý je nositeľom povinnosti upustiť od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti alebo odstrániť následky zásahov alebo poskytnúť primerané zadost'učinenie, je fyzická alebo právnická osoba, ktorá sa dopustila určitého konania neoprávnene zasahujúceho do chránených osobnostných práv (je pôvodcom, resp. subjektom zásahu). Predpokladom úspešného uplatnenia práva na ochranu osobnosti je nielen zistenie, že žalobca je fyzickou osobou, ktorej osobnostné práva boli porušené alebo ohrozené, ale rovnako tiež zistenie, že žalovaný sa dopustil toho konania, ktoré žalobca v konaní skutkovo vymedzoval a považoval za zásah do jeho chránených osobnostných práv. Obe zisťovania sú súčasťou skúmania, kto je v tom - ktorom konaní vecne legitimovaný”.

19. Ako už bolo vyššie spomenuté, otázka pasívnej legitimácie poisťovne v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla už bola judikovaná rozhodnutiami dovolacieho súdu (viď bod 14 tohto rozhodnutia). V judikáte R 61/2018 najvyšší súd vyslovil - pojem „škoda“ treba vykladať extenzívne v tom zmysle, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým po blízkej osobe, usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poisťného krytia.

20. Vo všetkých citovaných rozhodnutiach dovolací súd, hoc aj nie vždy výslovne, avšak z hľadiska právne jediného možného logického výkladu dospel k záveru, že dopravná nehoda s následkom smrti blízkej osoby predstavuje priamu a hlavnú príčinu zásahu do osobnostných práv pozostalých, nejde teda len o druhotný, sprostredkovaný zásah, ako to tvrdí žalovaná 2/. Iný záver ani nemožno prijať, pretože ak je existencia priamej príčinnej súvislosti jedným zo zákonných predpokladov úspešného uplatnenia nemajetkovej ujmy žalobcov v spore, dovolací súd by v týchto prípadoch nemohol dospieť k už konštantne judikovanému záveru o pasívnej legitimácii poisťovní v prípadoch náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých následkom smrti blízkej osoby pri dopravnej nehode, ak by zaujal právny názor, že ide len o subsidiárny, nepriamy následok poisťnej udalosti, t.j. dospel by k záveru o neexistencii priamej príčinnej súvislosti.

21. Pokiaľ ide o dovolateľkou namietaný odklon odvolacieho súdu od záverov rozhodnutia najvyššieho súdu R 61/2008, dovolací súd poukazuje na skutkovú a právnu odlišnosť prípadu, na ktorý sa vzťahoval tento judikát, a preskúmaného prípadu. Predmetný judikát, v zmysle ktorého príčinná súvislosť medzi poškodením zdravia žalobcov a protiprávnym konaním žalovaného nie je daná, ak poškodenie zdravia spočíva v udalosti, ktorá je už sama následkom protiprávneho konania žalovaného, sa týkal prípadu, v ktorom si žalobcovia uplatnili nárok na škodu na zdraví spočívajúcu v náhrade za stratu na zárobku počas práceneschopnosti žalobcu 1/ a sťažení spoločenského uplatnenia žalobkyne 2/ v zmysle § 444, 445 OZ, ktoré mali byť spôsobené okolnosťou, že sa dozvedeli o smrti svojho syna. Žalobcovia si teda v tomto spore neuplatňovali nárok na nemajetkovú ujmu a ani ho neodvodzovali od priameho zásahu do ich osobnostných práv, teda od tej okolnosti, že bolo zasiahnuté do ich práva na rodinný život v zmysle § 11 a nasl. OZ. Nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru osobnosti, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) ujma, v tejto veci nebola posudzovaná. V prejednávacom spore si žalobcovia uplatňujú nárok na odškodnenie z oveľa širších hľadísk - skutkový podklad žaloby nevzťahuje len na moment, v ktorom sa dozvedeli o smrti im blízkej osoby (manžela a otca); opodstatnenosť žaloby vyvodzujú zo zásahu do širokej škály osobnostných práv, najmä práva na rodinný život a osobitne práva na súkromie, ktoré zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvárať a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, najmä v oblasti citovej tak, aby sa fyzická osoba mohla v budúcnosti rozvíjať a naplňovať vlastnú osobnosť.

22. Za dôvodný nepovažoval dovolací súd ani odkaz dovolateľky na ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, od ktorých sa mal odvolací súd pri rozhodovaní odkloniť, pretože rovnako neboli pre právne posúdenie prejednávanej veci relevantné, nakoľko sa týkali úplne odlišných tak skutkových ako aj právnych otázok. Rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 3Cdo 32/2007 (R 28/2008), sp.zn. 5Cdo 126/2009, sp.zn. 1Cdo 129/2008 a sp.zn. 6MCdo 7/2013, sa zaoberali pojmom škody v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobnú rozhodnutím orgánov štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom; rozhodnutie sp.zn. 6Cdo 89/2011 riešilo otázku existencie príčinnej súvislosti medzi psychickým ochorením žalobkyne a úrazom, ktorý utrpela pri dopravnej nehode.

23. Najvyšší súd nemohol prihliadať ani na dovolateľkou označené rozhodnutie SD EÚ vo veci C-350/14, a to bez ohľadu na to, že v žalovanej 2/ označenom rozhodnutí SD EÚ neriešil právnu otázku, na ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Podstatou rozhodnutia SD EÚ vo veci C-350/14 bola totiž procesnoprávna otázka výberu rozhodného práva štátu Únie v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej dopravnou nehodou v zmysle čl. 4 ods. 1 nariadenia Rím II a s tým súvisiaci výklad všeobecných pravidiel a v nich použitých pojmov v cit. nariadení výlučne na účely tohto ustanovenia (viď bod 20, 23, 27, 28 rozhodnutia SD EÚ). Od toho potom závisel výber právneho poriadku štátu rozhodného pre hmotnoprávne posúdenie existencie, vymáhateľnosti uplatneného nároku a určenia okruhu oprávnených osôb (t.j. talianskeho alebo rumunského práva). Samotné hmotnoprávne otázky uplatneného nároku neboli predmetom posudzovania.

24. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd môže len konštatovať, že odvolací súd sa v prejednávanej veci neodklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu v dovolateľkou namietanej otázke príčinnej súvislosti, pričom judikatúra, na ktorú dovolateľka poukazovala a zdôvodňovala ňou nesprávne právne posúdenie sporu odvolacím súdom, nebola pre rozhodnutie v tejto veci relevantná.

25. Dovolací súd tak uzatvára, že odvolací súd dospel k správne právnemu záveru, keď konštatoval, že medzi dopravnou nehodou s následkom smrti blízkej osoby a zásahom do osobnostných práv pozostalých je daná priama príčinná súvislosť ako zákonný predpoklad zodpovednosti poisťovne za škodu, a teda, že sa odvolací súd svojím právnym záverom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

26. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovanej 2/, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, odmietol (§ 447 písm. c/ CSP).

27. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

28. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.